

ALS MEUBELS KONDEN SPREKEN

Volg **Bold Branders** op:

Praat mee over dit boek en deel jouw **#Furnistory**

ALS MEUBELS KONDEN SPREKEN

WENDY WUYTS

Als Meubels Konden Spreken

Bold Branders, een project van Atopia vzw 2017-2019

Medegefinancierd door Vlaanderen Circulair

Concept en auteur © 2019 Wendy Wuyts

Lay-out & illustratie boekomslog © 2019 Elke De Neve

Groepsfoto achterkant boekomslog © 2019 Bold Branders

Productie medewerkers: Carl De Geest, Elke De Neve, Eva Degryse, Ingrid Caeyers

Proeflezers: Jef Wuyts, Ineke Hulselmans, Carl De Geest, Elke De Neve, Eva Degryse, Ingrid Caeyers, Lore Termont, Galia Van de Wouwer

Lay-out binnenwerk: Elke De Neve

Copy editing: Galia Van de Wouwer

Alle rechten voorbehouden.

ISBN 9789402114294

Ik draag dit verhaal op aan Alexandra, Anaïs, Billie, Hasse, Hazel, Kamiel, Nienke, Mariana, Sawyer, de appelbomen in mijn tuin, mijn laptop en alle anderen die na mijn geboren zijn. Ik schreef als vrijwilliger, omdat ik met dit boek aan een meer circulaire wereld wil helpen bouwen waar alles en iedereen echt lang, gelukkig en gezond genoeg leeft.

Wendy Wuyts

VOORWOORD

Door Yolán Gielen, facilitator Vlaanderen Circulair @OVAM
08 november 2019

Beste,

Ik ben Yolán Gielen en werk als facilitator Circulaire Economie bij Vlaanderen Circulair. In 2017 organiseerde ik het eerste bootcamp circulaire economie, waaruit dit boek is ontsproten. Graag schrijf ik een voorwoord voor jullie aan de hand van drie termen waar ik het meest aan moet denken bij het proces hoe dit boek tot stand is gekomen. Zoeken naar die drie termen heb ik zelf bijgeleerd door een workshop storytelling of verhalen vertellen te volgen tijdens dit bootcamp.

Beginnen doe ik met “gestructureerde chaos”. Ik heb, net als veel van mijn collega’s, de titel “facilitator circulaire economie”. Wij moeten de complexe materiaaltransitie van een lineair naar een circulair gebruik van grondstoffen faciliteren. Dit is een chaotisch proces, waarin wij trachten juist genoeg structuur te brengen. Teveel structuur zorgt voor een té lineair proces, waar we net uit willen. Te weinig structuur zorgt voor geen verandering, of misschien een verandering in de verkeerde richting. Om jongeren met deze balans te leren omgaan, organiseren we elk jaar een bootcamp waar ze in 1 week een challenge moeten oplossen.

In 2017 daagden we 22 jonge deelnemers uit om op 5 dagen een “circulaire wijk” te bouwen, een challenge die we met Stadslab2050 hebben uitgewerkt. We hadden een vol “gestructureerd chaotisch” programma, waar plaats was voor zelfkennis, visievorming, workshops, communityvorming, projectwerk onder begeleiding van facilitatoren, feedback van circulaire ondernemers, experts en mentors en enkele deadlines: vrijdagmiddag was de deadline van onze subsidiecall, waarop ze hun project zouden indienen en vrijdagavond hielden we een open jurymoment met toeschouwers die ze zelf daar moesten krijgen.

Verliep het volgens schema? Een simpel antwoord: nee. Het begon al met de voorstelling van de challenge op maandag. Daar kregen we met de eerste obstakels te maken. Het was een challenge voor de blanke middenklasse, volgens deelnemers. Heel de week hadden we regen, deadlines werden niet gehaald, de feedbacksessie verliep minder,... Doorheen de week haalden we slechts twee deadlines, maar gelukkig wél de juiste deadlines. Op een schitterende wijze is al het werk verwerkt tot één project dat op exact één minuut voor de deadline is ingediend in de open call, én is dit project voorgesteld voor de jury en een publiek vrijdagavond. Conclusie? Gestructureerde chaos werkt, en de deelnemers hebben hier veel van bijgeleerd, al doende.

Welk project is er dan uitgekomen? Wel, dit brengt me naadloos bij mijn tweede term, "verhalen". Zelf hadden we een storytelling bureau ingehuurd om het verhaal van het bootcamp uit te werken. En we moeten hen bedanken, want door hun hulp is het verhaal van Bold Branders én van het bootcamp nog niet uitgeschreven. Zij hebben bijvoorbeeld voor het besef gezorgd dat dit bootcamp enkel een middel, een context is waarin jongeren zich kunnen ontplooiën, zich verenigen en versterken. Zij kunnen als circulaire ambassadeurs verder het (werk)leven in gaan.

Verhalen verbinden ons, bepalen onze cultuur, en meer dan ooit geloof ik dat nieuwe verhalen ons zullen kunnen helpen in onze transitie naar een circulaire samenleving. Tijdens het bootcamp kwamen de deelnemers uiteindelijk op het idee om een kringwinkel 2.0 op te richten. Een winkel die tweedehands zaken verkoopt, maar ook de niet verkochte materialen beschikbaar stelt in een DIY fablab zodat creatieve zielen hier zelf spullen uit kunnen maken. Ook zouden hier workshops aangeboden worden om met deze machines aan de slag te kunnen gaan. De producten die uit de winkel verkocht worden zouden ook geleased kunnen worden, en een paspoort dragen met informatie uit wat het is gemaakt en het verhaal achter het item. Dit zou het gemakkelijker maken om het product terug uit elkaar te halen bij terugname en het verhaal erachter verder te zetten. De focus is in de eerste plaats meubelen. Dit is een prachtig idee, een groots idee. Maar het voelde zo groot, dat ze zich ontmoedigd voelden om hier verder mee aan te slag te gaan. Gelukkig bestaat er de leuke "Think begin, begin small, act now". Dus zochten we naar het kleinste

onderdeel dat de deelnemers nu zouden kunnen uitwerken. Uit deze oefening ontdekten ze dat er al heel wat spelers in Vlaanderen met een onderdeel van hun project bezig zijn. Maar wacht, waarom kenden zij deze dan niet? Waarom kent en gebruikt het grote publiek deze cases zo weinig? Hier kregen ze een aha Erlebnis. De deelnemers zouden verhalen maken om deze projecten in een goed daglicht te zetten.

Via verhalen zouden ze mensen meer van hun eigen spullen laten houden, in plaats van ze snel te vervangen. Ze zouden ook die verschillende cases in hun verhalen betrekken, zodat het grote publiek deze beter zou leren kennen. Meubels zouden nog steeds de eerste focus zijn. Verhalen met en rond meubels om de circulaire economie te promoten. Ze doopten zich "Bold Branders," want "oud is goud," circulaire storytellers.

Dat brengt me tot mijn laatste term: "trots". Ik ben namelijk enorm trots op de bende bootcampers die dit idee hebben uitgewerkt en ingediend. Ook ben ik trots op waar deze bootcampers, en de bootcampers van 2018 en 2019 staan en werken. Op hoe ze hun netwerk en competenties gebruiken. Kortom: trots op dat zij effectief ambassadeurs van de Circulaire Economie zijn. En het meest trots ben ik op de mensen die hun verantwoordelijkheid hebben genomen om het project uit te werken en tot dit boek als eindresultaat te verwerken. Ook op de manier waarop het boek tot stand kwam ben ik trots: ze hebben met participatieve methodieken hun netwerk gebruikt en omgezet in een boek dat circulariteit ademt, en dit via een fictief verhaal.

Is dat gemakkelijk gegaan? Nee, het enige gemakkelijke in dit geheel is zeggen dat je een project gaat uitwerken. Elke stap tussen het idee uitspreken en het boek schrijven is moeilijk verlopen. Daarvoor moet je namelijk stappen ondernemen, en dat is sukkelen. Dat is vooruitgaan, stilstaan, achteruit gaan en weer stappen zetten. Maar dat is de enige weg. In dat gesukkel heb ik af en toe proberen bij te staan, op te peppen, verbinden met mensen, ideeën geven,.. Maar ik wil hier geen pluim opsteken, dat is namelijk gewoon mijn job, net zoals het organiseren van bootcamp. De pluimen zijn voor die paar mensen die de laatste twee jaar in de modder zijn gaan staan en zijn blijven sukkelen tot ze kundige sukkelaars zijn geworden.

Dat maakt hen ondernemers. Een ondernemer ziet een probleem en neemt de verantwoordelijkheid om dit op te lossen. Meer is het niet. Alle bootcampers proficiat. Maar vooral Carl, Ingrid, Elke, en bovenal Eva en Wendy: proficiat met jullie resultaat. Met dit boek tonen jullie dat jullie circulaire ondernemers zijn. Ik hoop van harte dat jullie boek gelezen en gedeeld zal worden. Ik doe het in ieder geval met volle trots.

HOOFDSTUK 1: TAAL EN ANDERE DINGEN OPNIEUW LEREN DELEN

"Laten we geen tijd meer verspillen aan elkaar. We weten allebei hoe dit eindigt." Een schot klonk. En daar ging mijn 19e eigenaar. Ik kon alleen maar toezien. Haar bloed vertroebelde de tatoeages die een eenzame schilder, mijn eerste eigenaar, ooit op mij had geschilderd. Hij was blind. Maar ik zag alles. Voor mij kan je niets verbergen. Vijf uur later kwam de politie. Ik was een stille getuige. Ik wist alle antwoorden. De man. Het wapen. Het tijdstip. Helaas was de vorm waarin mijn ziel nu leefde, gedoemd tot een eeuwig zwijgen.

Paspoort 1: Oumar

Ken je ook het gevoel dat, wanneer je terugkomt van een 'andere' wereld, jouw oorspronkelijke gedachtegoed minstens een paar dagen nodig heeft om te recupereren? Ik was drie uur geleden in Vlaanderen aangekomen en ik merkte dat ik niet meer wist hoe ik me moest uitdrukken. Het is waar wat wereldreizigers, ontwikkelingswerkers en astronauten zeggen, dat een lange reis je verandert. Dat een andere taal je geheugen en persoonlijkheid herbedraadt. Je denkt anders. Je kijkt anders naar de wereld en je eigen afkomst. Ik was net als Neo uit de film 'the Matrix'¹. Ik had de rauwe werkelijkheid gezien en kon niet meer terug naar een zogenaamd veilige wereld vol valse dromen en doen alsof ik niet beter wist. Mijn overtuigingen, waarvan sommige diep geworteld, waren in het buitenland vernietigd. Mijn gedachten waren zwart-wit, ofwel juist, ofwel fout. Ik dacht dat ik alles wist, en dat ik daardoor alles in hokjes en structuren kon plaatsen.

¹ *The Matrix* is een Amerikaanse-Australische sciencefictionfilm uit 1999. Deze film gaat over Neo die ontdekt dat hij in een 'schijnwereld' leeft: de Matrix. De Matrix is in werkelijkheid een computersimulatie van de wereld zoals deze was in 1999, gemaakt om mensen onder controle te houden..

Daar stond ik, met een koffer in beide handen, in het metrostation onder Antwerpen-Centraal. Ik had me er net op betrappt dat ik vol verwondering aan het staren was naar een man met een draagtas die uitpuilde van plastic zakken. Zijn kleren zagen er versleten uit. Een dakloze? Ik wist het niet zeker.

Rondom mij hoorde ik mensen verschillende talen spreken. Ook Nederlands. Toch drong niets tot me door. Ik zag alleen ongelijkheid en voelde vooral radeloosheid. En plots schoot ik wakker. De man staarde terug. Een beetje gegeneerd wendde ik mijn blik af en nam mijn iPhone. Ik opende de 'Lijn' app om te zien wanneer de tram eindelijk zou aankomen. In Mali had je zulke apps niet. Mijn telefoon ging af. Nadia, mijn stiefmoeder. Ik nam niet op. Ik had geen zin. Ze begreep me niet. In de afgelopen drie jaar had ze me vaak vervelende vragen aan de telefoon of over Skype gesteld. Zoals 'geen vrijer daar opgescharreld?', 'wat eten ze daar eigenlijk?' of 'heb je daar in een hut geslapen?'. Eigenlijk weet ik zelfs niet of ik na drie jaar genoeg over Mali weet om haar dat op een omvattende manier uit te leggen. Zeker nu niet. Ik ben te moe. Ik borg mijn iPhone op in een portemonnee in mijn jaszak. Een van mijn patiënten had dit voor mijn afscheid uit geitenleer gemaakt. Het was niet praktisch om bankkaarten of geld in te bewaren. Ik gebruikte de geitenleren portemonnee vooral om mijn iPhone en paspoort in op te bergen. Of, zei een stem vanbinnen, was ik bang dat Nadia mij vragen zou stellen? Over de reden waarom ik terug was? Ik was nog niet klaar om over het nieuwe familietrauma te praten. Nu wou ik vooral een bed. Ik was op een heldenreis, maar ook helden hebben soms rust in hun hoofd nodig. Tijdens mijn opleiding psychologie was ik vooral geïnteresseerd in de schijnbare geneeskracht van heldhaftige verhalen en sprookjes. In deze verhalen gaan de hoofdpersonages op zoek naar iets binnen zichzelf, wat ze meestal terugvinden. Campbell heeft dat mooi in zijn heldenverhaal-theorie beschreven. Mijn heldenrol was vroeger uitgeschreven dan verwacht, maar eindelijk zou ik mijn ervaring in thuisland kunnen toepassen. Ik werd plots terug in het heden gekatapulteerd toen de haveloze man mij aansprak. 'Iemand heeft je portemonnee uit je jaszak gepakt,' zei hij. Ik staarde hem enkele seconden aan. Dan stak ik mijn hand in mijn zak en voelde dat de portemonnee met mijn iPhone weg was. Ik sloeg in paniek, draaide me om en zag een jongeman gehaast wegstappen. Ik wou om hulp roepen, hem achterna lopen... en besepte dat ik ook twee koffers had. Ik keek de man nog eens aan. Ik greep

mijn koffers en stapte snel de jongeman achterna. 'Wacht!' riep ik bang. De jongeman draaide zich om, schrok en liep dan. Ik versnelde mijn pas, maar dan holde hij de trappen op. Ik gaf op en wou in tranen uitbarstten. Mijn iPhone! Ik had daar al mijn foto's, contactgegevens, alle verhalen van de afgelopen drie jaar in Afrika, en zelfs ervoor, opgeslagen. 'Oh shit! Mijn paspoort!' Mijn ogen zwommen in tranen. Hoe dom was ik? Waarom had ik niet beter opgelet? Wat moest ik nu doen? Ik had beter moeten weten! Ik had dit kunnen vermijden! 'Gaat het?' vroeg een onbekende stem in gebroken Vlaams. Ik keek op. Een hele familie keek me ongerust aan. Zeven paar donkere ogen. 'Ik ben bestolen! Een zakkenroller...' Ik snotterde en stotterde door mijn woorden. Tien minuten later begeleidden drie Afghaanse kinderen me naar het meest nabije politiekantoor, terwijl ze een monoloog hielden over 'smeerlappen'. Ze leidden me door onbekende straten, langs nieuwe winkels, en begroetten onderweg mensen. In de straat van het politiekantoor zag ik enkele werkmannen van 'het stad' oude linden, met wortel en al, in een grote open truck laden. Ook de kinderen naast mij begrepen niet waarom die bomen weg moesten. Ik was juist terug in een land dat ik drie jaar verlaten heb en word geholpen door een familie die zelf geen wortels heeft in België. Zowel deze familie als ik waren ontwortelde bomen. De familie, de bomen en ik deelden iets. Dat voelde allemaal surreëel aan. De situatie was ook vertederend, want deze onbekende mensen hadden zo een groot hart. De sporen van mijn tranen waren door de schoonheid van dat moment al weg wanneer een politieman me ondervroeg en mijn hele verhaal optekende. De officier liet me weten dat ik me vooral zorgen moest maken over mijn paspoort. 'Ik hoop dat je geen dringende plannen hebt om terug te keren naar Afrika,' zei hij. 'Nee,' gromde ik. 'Heb je familieleden in de buurt die je kunnen ophalen?' vroeg hij. 'Nee, momenteel niet,' zei ik verbitterd, 'daarom ben ik hier. Omdat ik mijn enige familielid uit Antwerpen net kom helpen. Ik kan thuis geraken. Ik heb geld.' 'En vrienden?' 'Ja.' Ik grimaste. 'Ik ken wel hun telefoonnummer niet van buiten.' Mijn lippen voelden droog aan. In de afgelopen drie jaar had ik hen weinig gebeld. Is het niet egoïstisch om hen met mijn problemen te storen? Ik was iemand die haar eigen problemen zelf probeerde op te lossen. Mijn papa had bij mij ingehamerd dat sterke mensen zichzelf kunnen redden. 'We kunnen dat wel opzoeken,' zei de politieagent. 'Naam?' Ik haalde diep adem. Ik wou vooral een bed. De man bleef me aanstaren. Ik las ongerustheid in zijn ogen. Misschien had ik inderdaad eerst

een vriend nodig. Ik slikte mijn trots in en gaf dan een naam.

De reünie met mijn oude schoolvriendinnen was iets minder moeilijk dan ik had verwacht, maar ik had dan ook niet verwacht dat ik Aya en Laura voor de eerste keer in de wachtzaal van een lokaal politiekantoor zou terugzien. Hoe kan ik hen beschrijven? Laura hield van details, kunst en rust. Ze werkte voor het museum van Schone Kunsten en pendelde elke dag vanuit haar huis in de Kempen naar Antwerpen. Aya was Marokkaans. Een artieste, met een diploma in de psychologie op zak. Geen hoofddoek. Nee, Aya was zelfs de meest schaars geklede van ons allemaal en noemde zich op haar visitekaartje een minimalist en een theatermaker. Haar haren hadden een vuurrode schijn. Aya en Laura waren in de afgelopen drie jaar zodanig veranderd dat ik hen eerst niet herkende. Laura had meer kraaienpoten gekregen en Aya's kledij was nog meer alternatief. Zij hadden mij wel direct gezien en omhelsden me als een verloren dochter. 'Moet je dringend naar huis?' vroeg Laura. 'Of heb je tijd om iets met ons, Marc en zijn collega te gaan eten? We hebben in Antwerpen afgesproken, want Marc en zijn collega wilden Aya wat vragen.' 'Ja, ik heb tijd,' zei ik. Ik was een beetje geschrokken bij het woord 'huis'. 'Waarom heb je niet gevraagd of we je aan de luchthaven konden ophalen?' vroeg Aya wanneer we buiten waren. 'Je hebt toch geen auto,' zei ik. Aya keek op. 'Dat is waar, maar ik had wel een oplossing gevonden.' 'Ik wou jullie niet lastigvallen.' Aya schudde haar hoofd. 'Je bent nog niet veranderd,' zei ze.

Ze namen me mee naar een gezellig restaurant met knusse zitbanken en een warme laminaatvloer. Aan het houten plafond en rondom de pilaren hingen gedroogde bloemen en op de mahoniehouten kasten werden enge teddyberen uitgesteld. We zaten naast een groot raam, en wanneer we even niet wisten wat te zeggen, staarden we naar de vallende herfstbladeren. Ik merkte dat Laura nog steeds dezelfde trekjes had. Soms gleed haar hand onbewust over de tafelranden; haar man Marc werkte voor een meubelbedrijf. Zijn eindeloze verhalen over meubelstukken beschouwde ze als één van zijn minpunten, maar ze gaf niet toe dat ze nu zelf heel kieskeurig en kritisch naar elk meubelstuk keek. Ze had me via Google Calendar zelfs uitgenodigd voor een bezoek aan een antiquair, waar ze volgende maand heen zou gaan. Haar echtgenoot zat nu naast haar. Ik kende hem niet zo goed. Naast Marc zat zijn collega Sien, een